

БУДІВНИЧИЙ МІСТА ВІННИЦІ Г. Г. АРТИНОВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Стаття присвячена першому зодчому міста Вінниці Григорію Григоровичу Артинову, який на початку ХХ століття був призначений міським архітектором. Розглядається біографія Артинова його вагомий внесок у розбудову Вінниці.

Ключові слова: архітектор, Вінниця, Артинов.

Abstract

The article is devoted to the first architect of the city of Vinnitsa, Grigory Grigorievich Artinov, who in the early twentieth century was appointed city architect. The article introduces Artinov's biography, his significant contribution to the development of Vinnitsa.

Keywords: architect, Vinnitsa, Artinov.

На рубежі 19-20 ст. Вінниця, як повітовий центр, являв собою занедбане містечко, в якому ще не розпочинались заходи з благоустрою, інженерного забезпечення та послідовної капітальної забудови території. Розгортання містобудівних заходів розпочалось після призначення в березні 1899 р. Вінницьким міським головою Миколи Васильовича Оводова. Новообраний голова в червні 1900 р. запросив на посаду міського архітектора (початково як експерта за сумісництвом) цивільного інженера Григорія Григоровича Артинова – досвідченого службовця Головної казарменої та будівельної комісії Генерального штабу імперії. Діяльність Г. Артинова розпочалася з проектування та будівництва Вінницької жіночої гімназії та визначила формування міста засобами архітектури модерну[1].

Перший архітектор Вінниці народився 1860 року в родині російського дворянина (грека за походженням) в Ніжині на Чернігівщині. По закінченні реального училища в Кронштадті, Григорій здобуває вищу освіту в Санкт-Петербурзькому будівельному училищі (пізніше це Інститут цивільних інженерів), в якому студентів навчали застосовувати свої знання на практиці, відповідально ставитися до роботи.

По закінченні навчання у 1889 року цивільний інженер "у чині 10 класу" Григорій Артинов розпочинає свою трудову діяльність техніком при міській управі Санкт-Петербурга. Згодом у Ломжинській губернії - у комісії з улаштування казарм. Після 1893 року в якості службовця Головної військової та казарменої комісії Генерального штабу Російської імперії Григорія Артинова призначають будувати стратегічні шосе, казарми, під'зні залізничні колії та залізничних і військових установ для міст Волинської губернії, а також Поділля[2].

Освітній заклад - перша будівля, яку Артинов проектує в місті Вінниця. Щоб спорудити жіночу гімназію, міський голова Микола Оводов залучив відомого у місті купця й мецената Аврама Мар'янчика. Двоповерховий будинок, в якому зручно та вдало розташовані навчальні приміщення, стає окрасою центру міста архітектури доби модерн (нині це школа № 2 по вул. Соборній).

На початку ХХ століття Торгово-ремісничая єврейська громада була потужною фінансовою силою в місті, оскільки 1903 р. за проектом Артинова було споруджено нову синагогу (нині ДЮСШ на вул. Червонохрестівській). З часом на замовлення відставних військових, яких приваблювала затишна Вінниця, з'являються вишукані будівлі : будинок капітана Четкова на вул. Пушкіна, особняк Р. Смотрицького на вул. Пушкіна, особняк капітана Л.Ддуголендского на вул. Першотравневій та ін.

Місту були потрібні також водогін, каналізація, освітлення, надійні мости, а також транспорт, сучасні бібліотеки та лікарні, готелі і банки, магазини, ринки, судові, повітові, земські установи. Для нового будинку міського театру (1910 р.) та готелю "Савой" (1907-1912 рр., тепер готель "Україна") Артинов використовував стилізацію під готику та елементи мавританського стилю. Для будинку

окружного суду, 1909 року, який проектував архітектор Міністерства юстиції, академік В.А. Пруссаков, Григорій Артинов виконав кресленики конструкцій і, зокрема, ферм покриття.

З 1860-го по 1900-ті роки населення Вінниці збільшилось втричі і нараховувало у 1910р. 80 тисяч чоловік. Активна забудова міськими особняками мікрорайонів Слов'янки та Замостя викликали до життя і нові громадські заклади. Артинову доручають проектування міської Гоголевської бібліотеки (1902-1907 рр., Тепер обласна державна наукова універсальна бібліотека ім. К.А. Тімірязєва), церкви Воскресіння Христового (проект - 1902 р. будівництво завершилось у 1910 р. тепер діюча церква по вул. Хмельницьке шосе), кам'яних сходів до Бугу (1908 р. тепер в парку "Кумбари"). 1911 року під керівництвом Артинова закінчується реконструкція та оздоблення будинку міської Думи з модернізованим ампіром фасаду будинку (1870-1911 рр., нині товарно-промислова біржа).

Григорій Григорович особливо піклувався про озеленення та благоустрій міста, розвиток міського водогону (перші лінії - 1910 р.) і каналізації (також 1910-ті рр.). В кривавій коловерті революції 1905 року, Першої Світової, а потім громадянської війни, міський архітектор Вінниці продовжував не лише виконувати свої службові обов'язки, але й виступив ініціатором створення у вересні 1919 р. "Товариства добробуту міста Вінниці", проектування міської вертикальної каналізації з біологічними фільтрами, використання енергії Південного Бугу, подальшого благоустрою та планування нової забудови міста, а також планування заходів щодо реконструкції існуючих комплексів забудови. Всього за проектами архітектора було споруджено 43 будівлі (30 зберглося)[3].

Через відсутність будь-яких згадувань про Г. Г. Артинова в місцевій політичній хроніці 1918-1919 рр., можна зробити висновок про обережне ставлення міського архітектора до політики. В грудні 1919 р. на 60-му році життя Григорій Григорович Артинов після тяжкої хвороби (висипного тифу) помер. Місце поховання першого головного архітектора Вінниці невідоме.

Колишню вулицю 9 Січня, яку створив і розбудував міський зодчий, перейменовано на вул. Архітектора Артинова. На одному з будинків цієї вулиці встановлено пам'ятну дошку на честь ювілею від дня народження першого будівничого міста. Авторами проекту стали архітектор Олександр Коротких та скульптор Юрій Козерацький. В 2010 році в Вінниці була встановлена паркова скульптура-пам'ятник Г. Г. Артинову, скульптор В. Цисарик [4].

Таким чином, саме завдяки Артинову Григорію Григоровичу Вінниця на початку ХХ століття перетворилася на чудове місто з елементами європейської архітектури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пам'ятки історії та культури Вінницької області. Вінниця / автор. колектив: А. В. Войнаровський, С. Д. Гальчак, С. О. Гусєв, О. В. Зінко та ін. – Вінниця, 2016. – С. 45-47.
2. Олександр Царенко Григорій Артинов - перший архітектор Вінниці [Електронний ресурс] / О.Царенко. - Режим доступу: <http://vgo-kraina.org/catalog/award/grigorij-artinov-pershij-arhitektor-vinnici>
3. Вінниця: Історичний нарис./ гол. ред. Подолинний А. М. – Вінниця, 2007. – С. 74-77; Сергій Царенко Григорій Григорович Артинов, перший міський архітектор Вінниці (1860 - 22.12.1919) (До 150-річчя від дня народження) [Електронний ресурс] / С.Царенко. - Режим доступу: <http://www.library.vn.ua/includes/Artinov>
4. Царенко С. Звезда Григория Артынова, первого Винницкого городского архитектора / С. Царенко, Е. Солейко. – Винница, 2012. – С. 277-300.

Ярошук Мирослав Сергійович - студент групи 2КН - 16б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 380985011956@ex.ua

Зінко Олена Василівна - кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: zinko-ov@ukr.net

Yaroschuk Myroslav - Department of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 380985011956@ex.ua

Zinko Elena - Ph.D., assistant professor of philosophy and humanities sciences Vinnitsa National Technical University, Vinnitsia, e-mail: zinko-ov@ukr.net